

# Natura – Architektura – Człowiek

## Nature—Architecture—Man

### Streszczenie

Żyjemy w czasach ciągłych zmian i poszukiwań, które oddziałują na ludzi i architekturę. Bazą tych zmian są innowacje nowych technologii. Rosną również oczekiwania człowieka dotyczące miejsca zamieszkania, architektury, stylów życia. Architektura jest coraz bardziej pod presją zmieniających się potrzeb ludzi, czasami kształtowana jest pod wpływem ludzkiego sukcesu pogoni za innością. Gdzie w tej pogodni, za władzą, ambicjami, przywiązaniu do dóbr materialnych `jest miejsce dla człowieka? Zamiast cieszyć się pełnią życia jesteśmy skazani na bytowanie przepelnione frustracjami, lękiem. Ciągłe zmieniający się świat ustawicznie wymyka się nam spod kontroli, a człowiek przygnieciony swoimi przywiązaniami desperacko walczy o osiągnięcie szczęścia.

Poszukiwanie rozwiązań projektowych, które zmierzają do harmonii między dziełem człowieka a dziełem natury, jest celem samym w sobie ważnym. Bycie z Naturą każdą wolną chwilę uczy i pozwala nam się ustawicznie rozwijać. Przepelnia człowieka czystą radością życia, którą możemy nabyć tylko dzięki obcowaniu z kwiatami, ptakami, żyjąc chwilą w wiecznie trwającym teraz.

### Abstract

We live in times of constant changes and pursuits which affect people and architecture in various ways. The basis for these changes are innovations in the field of new technologies. Man’s expectations concerning his place of residence, architecture and lifestyle also change. Architecture is under increasing pressure from changing human needs, sometimes being shaped under the influence of human success in the pursuit of standing out. Where is the place for man in this pursuit of power, ambition and attachment to material goods? Instead of living life to the fullest we are fated to live lives full of frustration and fear. The constantly changing world is constantly escaping our control, and man—burdened by his duties—desperately fights to achieve happiness.

The search for good design solutions that lead to harmony between the work of man and the work of nature is a goal that is important in and of itself. Through being with nature during every moment of leisure we learn and can continuously develop. Nature fills man with the pure joy of life, something that we can obtain only thanks to communing with flowers and birds, by living for the moment, within the eternally lasting present.

Słowa kluczowe: natura, człowiek, architektura

Keywords: nature, man, architecture

*„ Kwiaty wymyślono jako pociechę dla ludzkości. dzieci je uwielbiają; cisi, łagodni, kulturalni ludzie kochają je dziko rosnące; a zbytłkowi i nieporządni odnajdują radość, kiedy je zbierają.”*

*John Ruskin*<sup>1</sup>

### 1. Wprowadzenie

W Starożytności ludzie wyróżniali cztery podstawowe żywioły: ziemię, wodę, ogień i powietrze, pogląd ten ulegał stopniowej zmianie wraz z rozwojem nauki. Cztery żywioły są wciąż akceptowane w magii, jako że są bardziej bliskie emocjom i ludzkiej psychice oraz naturze. Woda uznawana jest za genezę wszelkiego bytu, podstawę świata, substancję ożywczą dla roślin, eliksir który może zapewnić moc i nieśmiertelność. Woda podobnie jak inne żywioły, jest traktowanym ambivalentnie. Z jednej strony daje życie, oczyszcza, uświęca, z drugiej potrafi być destrukcyjna, groźna. Tę dwuznaczność

*„ Flowers seem intended for the solace of ordinary humanity. Children love them; quiet, tender, contented, ordinary people love them as they grow; luxurious and disorderly people rejoice in them gathered.”*  
*John Ruskin*<sup>1</sup>

### 1. Introduction

In antiquity people acknowledged four fundamental natural elements: earth, water, fire and air, with this view being subjected to gradual change along with the development of science. The four elements are still accepted in magic, as they are closer to emotions, the human psyche and nature. Water is considered the origin of all existence, the foundation of the world, the substance that brings life to plants, an elixir that can grant power and immortality. Water, similarly to other elements, is treated ambivalently. On the one hand it gives life, purifies, sanctifies, while on the other it can be destructive, fearsome. This duality is depicted by the symbolism of the del-

pokazuje symbolika potopu, który niszczy, ale także odradza. Starożytni uważali wodę za źródło wszelkiego istnienia: woda karmi i oczyszcza, dlatego stanowiła źródło boskości.

Prawdopodobnie o wiele wcześniej, niż przed narodzeniem kultu solarnego, wytworzył się agrarny kult Ziemi. Ziemia, która umożliwiła rozwój roślin stała się obiektem czci i szacunku naszych przodków. Ziemia postrzegana była jako bóstwa, stąd często przedstawiano ją jako uosobienie matki, karmiącej żywicielki, stworzycielki i dawczyni życia. Ziemia w oczach współczesnych ludzi stanowi najwyższą wartość, jest wyznacznikiem statusu społecznego, gwarantującym bezpieczeństwo i niezależność. Ziemia odgrywa zawsze dużą rolę w życiu człowieka, jest zarówno początkiem i przyszłością. Teraźniejszością która ustawicznie podlega rytmom przyrody, przeszłością i przyszłością, śmiercią— zjednoczeniem z Naturą.

Wiele ludów, plemion żyjących na kuli ziemskiej jest bardzo mocno zżyta ze swoją ziemią, są od niej uzależnieni i czują się za nią odpowiedzialni. Ziemia, na której żyją i którą uprawiają, ma dla nich wymiar sakralny, często nazywają ją – „Matka Ziemia”.

Traktują jak bóstwo, dzięki któremu jest życie, podobnie cała przyroda, jest żywa. Według tych ludów wszystkie rośliny, zwierzęta, mają swoje „duchy opiekuńcze” starają się okazywać wszystkim tym duchom należny im szacunek. W Tajlandii oddawany jest także kult ziemi., stawiając na posesjach domy dla duchów ziemi, aby je zjednać przed rozpoczęciem budowy budynku.

### 2. Natura – Kultura – Filozofia

Filozofię kultur Wschodu uświadamiać sobie można jako refleksję nad konkretnymi formami kulturowymi, które wykorzystują rodzime teorie kultury i schematy myślenia. Celem może być znalezienie odpowiedzi na potrzeby współczesnego człowieka Zachodu, zagubionego pomiędzy rozlicznymi formami tożsamości i przynależności kulturowej.

Na gruncie myśli indyjskiej zrozumienie kultury, kształtowane jest przez spojrzenie na człowieka i jego świat, poprzez pryzmat rytuału, nakazu ukształtowanego przez religię.

Filozofowie chińscy podkreślają wagę „tego świata”, na który człowiek patrzy bezpośrednio. Podobnie jak myśliciele indyjscy, powinność człowieka widzą w ciągłej edukacji, w kształtowaniu siebie jako człowieka kulturalnego. W Japonii szczególnie mocno podkreśla się wagę emocjonalnego, osobistego kontaktu człowieka zarówno z wytworami własnej kultury, jak i z naturą.

W badaniach nad kulturą wschodu, roli w tworzeniu form kultury jako i wzorców kulturowych dla społeczności, najważniejsze ideały filozofii opierają się na zasadach : harmonii, szacunku, czystości i spokoju. Zasada harmonii oznacza uwolnienie się od pretensjonalności, zachowanie umiarkowania, oraz niezapominanie o pokorze. Szacunek nierozwalnie związany jest ze szczerością serca, dzięki której możliwe jest otwarcie się na najbliższe otoczenie, ludzi oraz naturę, z poszanowaniem ich godności. Szacunek nadaje życiu pewne zasady, które mają wpływ na nasze kontakty z innymi ludźmi. Nie zwracana jest uwaga na pozory, lecz do-

uge, which destroys, but also leads to rebirth. The ancients considered water to be the source of all existence: water nourishes and purifies, which is why it was seen as the source of divinity.

The agrarian cult of the Earth probably emerged much earlier than the birth of sun worship. The earth that enables the growth of plants became an object of worship and the respect of our ancestors. The earth was perceived as a deity, hence it was often depicted as a personification of a mother, a nourishing provider, creator and giver of life. The earth in the eyes of contemporary people constitutes the highest value, it is a sign of social status, guaranteeing safety and independence. Earth has always played a significant role in man’s life, being both the beginning and the future, as well as the present that is constantly subjected to the rhythm of nature, the past, the future and death—becoming one with Nature.

Many peoples and tribes that live around the globe are greatly attached to their land, they are dependent on it and feel responsible for it. The land on which they live and which they farm has a religious element to them, they often call it—“Mother Earth”. They treat it like a godhead, to which they owe the existence of life, just like the entirety of nature, it is alive. According to these peoples all plants and animals have their “guardian spirits” and try to show due respect to all of them. In Thailand the earth is worshipped, with houses for earth spirits being built in order to befriend them before constructing proper buildings.

### 2. Nature—Culture—Philosophy

The philosophy of the cultures of the East can be understood as a reflection on specific cultural forms that utilise domestic theories of culture and patterns of thinking. The goal can be the finding of an answer to the needs of the contemporary man of the West, who is lost between numerous forms of cultural identity and membership.

On the grounds of Indian thought, the understanding of culture is shaped by an outlook on man and his world, through the prism of ritual, a precept shaped by religion. Chinese philosophers highlight the importance of “this world”, on which man looks at directly. Similarly to Indian thinkers, they see man’s duty in constant education, in shaping himself as a man of culture. The significance of an emotional, personal contact of man with the products of his culture, as well as with nature, is particularly emphasised in Japan.

In studies on the culture of the East and of the roles played in the creation of forms of culture and cultural patterns for communities, the most important ideals of philosophy are based on the principles of: harmony, respect, purity and peace. The principle of harmony means freeing oneself from pretentiousness, maintaining moderation and humility. Respect is inseparably tied with an honesty of heart, thanks to which it is possible to open up towards our immediate surroundings, people and nature, while respecting their dignity. Appearances do not matter, but an in-depth penetration of human hearts and the essence of things which we encounter in our daily lives is. Thanks to this, a connection with the entire world in which

głębne wnikanie w ludzkie serca i w istotę rzeczy, z którymi spotykamy się w codziennym życiu. Dzięki temu budowana jest więź z całym światem, w którym żyjemy. Czystość oznacza uwolnienie serca i umysłu z „kurzu świata” tzn. z przyzwyczajęń doczesnego życia, których mamy coraz więcej. Tylko po takim oczyszczeniu z materialnych trosk możliwe jest dostrzeżenie w ludziach i w rzeczach ich najprawdziwszą naturę. Oczyszczanie uwrażliwia nas na istotę rzeczy, człowieka i naturę, które są obok nas.

Spokój współgra z pozostałymi zasadami, tzn. harmonii, szacunku i czystości. Przebywanie z dala od zgiełku świata, w zgodzie z rytmem natury wyzwolenie się od przywiązań do materialnego świata, oraz wygów, wrażliwość na wszystko co nas otacza, wprowadza atmosferę spokoju, wyciszenia. W jednej z religijnych buddyjskich *ksiąg* sformułowane jest twierdzenie, że aby uciec z błędnego koła napędzanego namiętnościami, pragnieniami, cierpieniem i aby móc osiągnąć zadowolenie musimy nie tylko poznać swoje możliwości ale zaakceptować swoje niewystarczalności. Zaakceptowanie własnych ograniczeń, odnalezienie zadowolenia w tym co niekompletne daje poczucie spokoju i opanowania.

Tradycyjne miasta japońskie starają się podtrzymywać swoją więź z przyrodą poprzez nie ogrody publiczne, co jest wynalazkiem zachodnim, ale poprzez prywatne ogrody. Japońskie miasta są ubogie w efekty pejzażowe. Wynika to z faktu, że w kraju tym życie miejskie było kształtowane według zasady namacalności a nie tak jak w miastach zachodu wizualności. Z powodu braku przestrzeni podstawowa przestrzeń życia mieszkańca jest niewielka, zamknięta, rodzinna, co czyni ją wygodną i spokojną. Jest to miejsce, dzięki któremu możemy oglądać świat, nie będąc oglądanym.

W każdym ogródku możemy oglądać zmiany zachodzące w przyrodzie i możemy usłyszeć śpiew ptaka oraz pulsowanie wszechświata. Zmienność pór roku nie jest jedynym naturalnym zjawiskiem świata zewnętrznego, które może być odzwierciedleniem naszego istnienia we wszechświecie. Rytm życia głoszą ptaki, jak również wiatr grający na gałęziach drzew swoista muzykę. Jeżeli znajduje się w nim strumyk, usłyszymy dźwięki uderzeń wody o leżące kamienie. To jest brzmienie ciszy wszechświata, i samotności ludzkiej egzystencji. Ogród jako fragment bliskiej nam natury staje się ośrodkiem przyrody i wszechświata., który służy nam i najbliższym. Nasze istnienie znajduje w nim odzwierciedlenie. Ogród uspakaja uczy pokory, rezygnacji z egoizmu. Uczy pozostawienia rzeczy własnemu biegowi, zaakceptowania naszego miejsca we wszechświecie i uczynienie z siebie jej części.

Doznajemy uczucia nikłości, kruchości naszego istnienia wśród piękna natury.

Ten codzienny kontakt z przyrodą stanowi pewnego rodzaju kontakt ze sztuką, otwierając szerszą płaszczyznę poznawczą, uwrażliwiając człowieka. Uczy on również współzależności z nią. Uwaga skierowana jest na ważność poznania poprzez identyfikację z przedmiotem, oraz na konieczność oczyszczenia umysłu aby to osiągnąć. Wizja pokory nierozdzielnie związana jest z doznawaniem poczucia piękna, co jest przyznawane nam jako taska.

we live is being built. Purity means freeing one's heart and mind from "the dust of the world", from the habits of earthly life that we are having increasing amounts of. Only after such purification from material worries has been performed is it possible to see the true nature of people and objects. Purification sensitises us to the essence of what is, of man and nature that are beside us.

Peace harmonises with the remaining principles, of harmony, respect and purity. Residing far away from the hustle and bustle of the world, in harmony with the rhythm of nature and freeing oneself from attachments to the material world and its comforts, sensitivity to everything that surrounds us— they introduce an atmosphere of peace, of quieting down. One of the many Buddhist religious books contains a statement that in order to escape the vicious circle that is propelled by desires, needs and suffering and in order to achieve contentment we need to not only get to know our possibilities, but also accept our insufficiencies. Accepting our own limitations and finding contentment in that which is incomplete gives a feeling of peace and calm.

Traditional Japanese cities try to maintain their link with nature not through public gardens, which are a western invention, but private gardens. Japanese cities are poor in terms of landscape effects. This is a result of the fact that urban life in this country has been shaped in accordance with the precept of tangibility, unlike that of visual character in the west. Due to the lack of space, the basic living space of a resident is quite small, enclosed and familial, which makes it comfortable and peaceful. It is a place thanks to which we can look at the world without being looked at.

We can look at the changes that occur in nature, we can hear the singing of birds and the pulse of the universe in every small garden. The changing of the seasons is not the only natural phenomenon of the outside world that can be a reflection of our existence in the universe. Birds preach the rhythm of life, as does the wind that plays a sort of music using tree branches. If a garden features a small creek, we will hear the sounds of water hitting stones. It is the sound of the silence of the universe and the loneliness of human existence. The garden as a fragment of nature that is close to us becomes the centre of nature and the universe that serves us and those closest to us. Or existence is reflected in it. The garden relaxes us, teaches us humility, the abandonment of egoism. It teaches us leaving things be, accepting our place in the universe and making ourselves a part of it.

We experience a feeling of evanescence, of the fragility of our existence among the beauty of nature. This everyday contact with nature constitutes a sort of contact with art, opening up a broader plane of knowledge, sensitising man. It also teaches us about co-dependency on it. Our attention is focused on the importance of knowledge through identification with an object, as well as on the necessity of purifying our minds in order to achieve it. The vision of humility is inseparably tied with experiencing the feeling of beauty, something that is given to us as a grace.

### 3. Architektura inspirowana Naturą – Architektura organiczna

*„Istotą architektury organicznej jest traktowanie otoczenia jako żywej przestrzeni, której ukształtowanie ma służyć człowiekowi”<sup>2</sup>*

Architektura organiczna koncentruje się na połączeniu harmonii pomiędzy naturalnym pięknem krajobrazu z budynkiem. Obejmuje również takie aspekty jak przyjazne środowisku wyposażenie budowli, czy integrację z otaczającym środowiskiem poprzez użycie naturalnych, przyjaznych materiałów. Ten typ architektury polega na zwracaniu szczególnej uwagi na każdą część budynku i projektowanie jej w sposób popularnie określanej „zielonym”.

Filozofia Sullivana stała się punktem wyjścia dla organicznej teorii architekta, który potraktował formę i funkcję jako jedność. Nie skupiał się na pojedynczym stylu, ponieważ uważał, że każdy budynek powinien wynikać z otoczenia, z miejsca i jego kontekstu. Frank Lloyd Wright inspirował się również taoistyczną filozofią podkreślającą związek pomiędzy człowiekiem, a przestrzenią, w której żyje.

Koncepcje architektury organicznej w Europie głosili Hugo Häring (1882-1958) i Frank Lloyd Wright (1867-1959). Zaprojektował on wiele budynków w tym nurcie, przykładem realizacji może być dom własny Wrighta w Oak Park w Illinois oraz dom Kaufmanna w Bear Run w Pensylwanii, zwany Domem nad wodospadem (Fallingwater, 1939). W swych projektach do architektury organicznej nawiązywali także: Alvar Aalto, Reima Pietilä, Hans Scharoun, Lucien Kroll, Imre Makowe, Ralph Erskine, Amerykanie Bruce Goff, Herb Greene i wielu innych.

Budynki architektury organicznej są swobodnie wpisane w pejzaż i stanowią jego naturalne przedłużenie. Próbuje się w ten sposób przywracać równowagę w otoczeniu, zachwianą rozwojem cywilizacji przemysłowej. Jest sposobem myślenia i postrzegania świata przez pryzmat natury.

### 4. Styl preriowy – Wright – Chicago

*„Architektura jest triumfem ludzkiej wyobraźni, której zostaje podporządkowany materiał i struktura budowli”* Wright

Styl preriowy to przykład architektury organicznej, która tworzona była w harmonii z naturą, wpisując się w otoczenie. Pojawił się w Chicago na przełomie XIX i XX wieku. Jego prekursorami byli Louis Sullivan i Frank Lloyd Wright, którzy skupili wokół siebie liczną grupę architektów, tworząc nurt zwany Prairie School.

Domy mieszkalne, projektowane były na zamówienie zamóżnych przedstawicieli amerykańskiej klasy średniej. Projektanci domów preriowych dostarczali swoim klientom całościowe projekty z planem wnętrza i podstawowym umeblowaniem. Zazwyczaj na parterze dominowała duża, otwarta przestrzeń, na którą składa się salon, jadalnia i hall, czasem biblioteka. Sercem domu był zazwyczaj okazały kominek. Domy preriowe nie są wysokie, aby wpisać się w otoczenie. Charakteryzują je proste, horyzontalne linie, płaskie lub czterospadowe dachy, które zacieniają okna często posiadające duże przeszklenia. Zazwyczaj okna umieszczone są w rzędzie, tworząc szklane ściany, i ozdobione są witrażami z motywami roślinnymi.

### 3. Architecture inspired by Nature—Organic Architecture

*„ The essence of organic architecture is treating the surroundings like a living space, whose shape is meant to serve man”<sup>2</sup>.*

Organic architecture focuses on creating harmony between the natural beauty of the landscape and the building. It also covers aspects like environmentally friendly building furnishings or integration with the surrounding environment through the use of natural, friendly materials. This type of architecture is based on focusing particular attention on every part of a building and designing it in a manner that is popularly referred to as “green”.

Sullivan's philosophy became the starting point for the organic theory of the architect who treated form and function as one. He did not focus on a singular style because he believed that every building should be the result of its surroundings, its place and its context. Frank Lloyd Wright was also inspired by Taoist philosophy that highlights the link between man and the space in which he resides.

Concepts of organic architecture in Europe were popularised by Hugo Häring (1882–1958) and Frank Lloyd Wright (1867–1959). He designed numerous buildings in this style, with examples of his built projects including his own house in Oak Park, Illinois, as well as the Kaufmann house in Bear Run, Pennsylvania, called Fallingwater (1939). Alvar Aalto, Reima Pietilä, Hans Scharoun, Lucien Kroll, Imre Makowe, Ralph Erskine, as well as the Americans Bruce Goff and Herb Greene, in addition to numerous others, made references to organic architecture in their designs.

Works of organic architecture easily blend into the landscape and constitute its natural extension. They are an attempt at restoring balance in the environment that has been disturbed by the development of industrial civilisation. It is a manner of thinking and perceiving the world through the lens of nature.

### 4. The Prairie Style—Wright—Chicago

*„ Architecture is the triumph of human imagination over materials, methods, and men, to put man into possession of his own earth.”* Wright

The Prairie Style is an example of organic architecture that was created in harmony with nature, blending it in with the surroundings. It appeared in Chicago at the turn of the nineteenth and twentieth century. Its precursors were Louis Sullivan and Frank Lloyd Wright, who gathered around them a sizeable group of architects, creating a current called Prairie School.

Residential buildings were designed as a part of commissions by wealthy representatives of the American middle class. The designers of prairie houses provided their clients with comprehensive designs including interior plans and basic furnishings. The ground floors were usually dominated by a large open space, which was composed of a living room, dining room and hall, sometimes also a library. A home's heart was usually a grand fireplace. Prairie houses were kept at a heightlow, so as to blend in with their surroundings. They were characterised by straight, horizontal lines, flat or pitched roofs that covered the often large win-



Il. 1. Arthur B. Heurtley House, Oak Park, Illinois 1902 Fot. Autor 2016 r. / Arthur B. Heurtley House, Oak Park, Illinois 1902 Original photograph, 2016  
 Il. 2. Laura Gale House, Oak Park, Illinois 1905–1909 Fot. Autor 2016 r. / Laura Gale House, Oak Park, Illinois 1905–1909 Original photograph, 2016  
 Il. 3. Peter A. Beachy House, Oak Park, Illinois 1906 Fot. Autor 2016 r. / Peter A. Beachy House, Oak Park, Illinois 1906 Original photograph, 2016  
 Il. 4. Frank Thomas House, Oak Park, Illinois, 1901, fot. Autor 2016 r. / Frank Thomas House, Oak Park, Illinois, 1901, Original photograph, 2016

Charakterystyczną cechą stylu preriowego są minimalistyczne, a zarazem luksusowe wnętrza. Wyróżnia je dbałość o wygodę użytkownika i o najdrobniejsze detale. Dominują naturalne materiały – ciemne drewno, na ogół dębowe, miejscowy kamień i szkło. Subtelna ornamentyka, która widoczna jest na płytkach ceramicznych i witrażach, tworzą wzory geometryczne i roślinne, zaczerpnięte z lokalnej flory.

Najbardziej znanym domem w stylu preriowym, jest zaprojektowany przez Franka Lloyd Wrighta dom nad wodospadem – „Fallingwater” (1935) w Bear Run w Pensylwanii, zbudowany jako dom letniskowy dla Edgara Kaufmanna. Budynek ten, znakomicie wkomponowuje się w otoczenie.

W 1893 Wright założył własną firmę na przedmieściach Chicago w Oak Park. W latach 1895–1923 projektował domy w stylu preriowym („Prairie Houses”), nazywane tak ze względu na ich wkomponowanie w krajobraz okolicy Chicago. Założeniem pomysłu Wrighta było aby domownicy znaleźli się jak najbliżej natury (il. 1–6).

W „domach prerii” Wright rezygnuje z pomieszczenia strychowego i stosuje zwykły płaski sufit, zwiększając tym samym ilość pomieszczeń mieszkalnych. Odrzuca także piwnicę, kładąc budynek na betonowej płycie.

Maksymalne połączenia architektury z naturą staje się istotną cechą projektów domów Wrighta widoczną do czasów dzisiejszych.

dows with shade. Windows were usually placed in rows, creating glazed walls, or decorated with stained glass using floral motifs.

Minimalist and at the same time luxurious interiors were a characteristic quality of the Prairie Style. They stood out through the focus on the user's comfort and the smallest of details. Natural materials were dominant—dark wood, usually oak, locally sourced stone and glass. The subtle ornamentation that is visible on ceramic tiles and stained glass windows created geometric and floral patterns inspired by local flora.

The most well-known Prairie Style house is Fallingwater (1935) in Bear Run, Pennsylvania, designed by Frank Lloyd Wright. During the years 1895-1923 he designed so-called Prairie Houses, which were named as such due to their blending in with the landscape of the Chicago area. The assumption behind Wright's idea was that the members of the household were to find themselves as close to nature as possible (Phot. 1, 2, 3, 4, 5, 6).

In Prairie Houses Wright opted not to use attics, instead utilising a flat ceiling, increasing the number of residential rooms. He also rejected cellars, placing his buildings on concrete slabs.

The maximum combining of a building with nature became an essential characteristic of Wright's home designs, one that is visible to this day.

Wright believed that the main aesthetic quality of a building should be its simplicity. Many of his



Il. 5. Hills – Decaro House, Oak Park, Illinois, 1896/1906, fot. Autor 2016 r. / Hills – Decaro House, Oak Park, Illinois, 1896/1906, Original photograph, 2016  
 Il. 6. Nathan G. Moore House, Oak Park, Illinois, 1895/1923, fot. Autor 2016 r. / Nathan G. Moore House, Oak Park, Illinois, 1895/1923, Original photograph, 2016

Wright uważał, że główną zaletą estetyczną budynku powinna być jego prostota. Wiele domów ma w planie kształt krzyża, z kominkiem zlokalizowanym w środku salonu.

We wnętrzach domów Wright zwracał szczególną uwagę na każdy detal, projektował meble i z wyjątkową troską stwarzał klimat wnętrz dopasowany do stworzonego przez niego środowiska.

Frank Lloyd Wright zmarł 9 kwietnia 1959 r., Nieco przed 92 rokiem życia. Epitafium na jego grobie w Wisconsin mówi: „Miłość do idei, to miłość Boga” („Kochać ten pomysł oznacza kochać Boga”).

### 5. Podsumowanie.

Jest wiele tendencji dotyczących kształtowania architektury, środowiska życia i zamieszkania przez człowieka. Szczególnie istotne są te, które ukierunkowane są ku naturze. „Gdy starożytny Grek, postrzegając zmienność przyrodniczego świata, szukał pewności i bezpieczeństwa w świecie idealnym, wyznaczając tym samym na wieki koleiny kulturowego rozwoju Europy, Japończyk – w zetknięciu z potężnymi żywiołami, na skrawkach ziemi wydartej górom i oceanom – budował swój światopogląd opierając się na pojęciach kruchości, marności i przemijania, którym systemy filozoficzne i religijne nadawały metafizyczny charakter i moc. Podstawą japońskiego pojęcia piękna jest nie skończona doskonałość lecz nietrwałość manifestująca się fazami wzrostu i fazami zanikania, z których każda ma charakter niedopełnienia. Warunkiem piękna jest nie jego uwiecznienie, a raczej zasugerowanie jego kruchości i przemijania”<sup>3</sup>

Człowiek w kontakcie z naturą może czerpać radość ciszy, milczenia, samotności, która pozwala na rozwój jego wewnętrznego życia. Cisza jest harmonią, piękniejsza od jakiegokolwiek innej harmonii. Ten kontakt z naturą uczy pokory wobec świata i przemijania. Jeśli chcemy, aby ludzie byli zdolni do miłości muszą stać się wrażliwi na niepowtarzalność i piękno wszystkiego, co nas otacza: natury, ludzi, przedmiotów. Kontakt z naturą, obcowanie z nią w każdej wolnej chwili pozwala dostrzegać jej mądrość, która ma i wpływa na nas dokonując takich przemian, jakich rozum nie byłby w stanie dokonać. Jeśli ciało człowieka będzie zbyt długo odcięte od natury, wyschnie, stanie się słabe, gdyż zostanie odizolowane od sił vitalnych. Zbyt długie odizolowanie od natury

houses have a cross-shaped plan, with a fireplace at the centre of the living room.

Wright focused particular attention on even the smallest details of the interiors, designing furniture with exceptional care, creating an interior atmosphere adapted to the environments that he created. Frank Lloyd Wright died on the 9th of April 1959, slightly before his 92nd birthday. The epitaph on his tombstone in Wisconsin has the following inscription: “Love of an idea is the love of God”.

### 5. Conclusion

There are many tendencies concerning the shaping of architecture and man's housing and living environment. Those that are particularly essential are the ones that are directed towards nature. “When the ancient Greek, seeing the changing of the world of nature, sought reliability and safety in an ideal world, thus delineating the path of the future cultural development of Europe, the Japanese—in the face of powerful elements, on small patches of land taken from the mountains and the oceans—built his worldview basing it on concepts of fragility, futility and passing, which were given a metaphysical character and power by philosophical and religious systems. The basis for the Japanese concept of beauty is not a finite perfection, but a fleetingness that manifests itself in phases of growth and phases of diminishing, each of which has a character of incompleteness. The condition for beauty is not preserving it, but rather suggesting its fragility and fleetingness”<sup>3</sup>. Man, when in contact with nature, can take joy in the silence, in quietness—the loneliness that enables the development of his internal life. Silence is harmony, more beautiful than any other type of it. This contact with nature teaches us humility in the face of the world and its evanescence. If we want people to be able to love, then they must become sensitive to the uniqueness and beauty of everything that surrounds us: nature, people, objects. Contact with nature, experiencing it in every moment of leisure allows us to acknowledge its wisdom, which influences us by producing changes that no mind could ever be able to accomplish. If man's body is separated from nature for too long, it dries out, becomes weak, as it is isolated from vital forces. Isolation from nature for too long causes an atrophy of the spirit, for it is severed from its roots.

spowoduje obumieranie ducha, ponieważ oderwany jest od swoich korzeni.

*„Budowle jak drzewa są braćmi ludzkości. Budowle, drzewa i ludzie wyrastają z ziemi ku światłu”*

Wright

#### ENDNOTES

<sup>1</sup> S. 247 Estetyka japońska, antologia, redakcja Krystyna Wilkoszewska, Universitas, Kraków 2001

<sup>2</sup> S. 33 Systemy środowiskowe a lokalne otoczenie człowieka, Bogusław Szuba, Studia i Monografia z. 327, Politechnika Opolska, Opole 2012

<sup>3</sup> S. 8 Estetyka japońska, antologia, redakcja Krystyna Wilkoszewska, Universitas, Kraków 2001

#### LITERATURA

[1] *Estetyka japońska*, antologia, redakcja Krystyna Wilkoszewska, Universitas, Kraków 2001

[2] Wright Frank Lloyd, *Przegląd retrospektywny*, Arkady, Warszawa 1998 r.

[3] Goldfinger M., *Villages in the sun. Mediterranean community architecture*, Rizzoli, New York, 1993

[4] Schoenauer N., *6,000 years of housing*, W.W. Norton & Company, INC.500 Fifth Avenue, NY 10110

[5] Steele J, Fathy H., *Architectural Monographs*, Academy Editions/St Martin's Press

[6] Szuba B., *Systemy środowiskowe a lokalne otoczenie człowieka*, Studia i Monografia z. 327, Politechnika Opolska, Opole 2012

As Frank Lloyd Wright wrote, edifices, like trees, are brothers of humanity. Edifices, trees and people grow from the earth towards the light.

#### ENDNOTES

<sup>1</sup> p. 247 Estetyka japońska, antologia, edited by Krystyna Wilkoszewska, Universitas, Kraków 2001

<sup>2</sup> p. 33 Systemy środowiskowe a lokalne otoczenie człowieka, Bogusław Szuba, Studia i Monografia b. 327, Politechnika Opolska, Opole 2012

<sup>3</sup> p. 8 Estetyka japońska, antologia, redakcja Krystyna Wilkoszewska, Universitas, Kraków 2001

#### BIBLIOGRAPHY

[1] Estetyka japońska, antologia, redakcja Krystyna Wilkoszewska, Universitas, Kraków 2001

[2] Frank, Lloyd Wright, *Przegląd retrospektywny*, Arkady, Warszawa 1998,

[3] Myron Goldfinger *Villages in the sun*, Mediterranean community architecture, Rizzoli, New York, 1993

[4] Norbert Schoenauer; *6,000 years of housing*, W.W. Norton & Company, INC.500 Fifth Avenue, NY 10110

[5] Steele J, Hassan Fathy *Architectural Monographs* .Academy Editions/St Martin's Press

[6] Systemy środowiskowe a lokalne otoczenie człowieka, Bogusław Szuba, Studia i Monografia b. 327, Politechnika Opolska, Opole 2012